

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра банківської справи

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 6.030508 «Фінанси та кредит»
за спеціалізацією «Банківська справа»
на тему:
«Взаємодія банківського та реального секторів економіки»

Виконали: студент 4 курсу, групи 1
Факультету фінансів та банківської справи

ЩЕРБИНА О.В.

Керівник: к.е.н., доцент

СЕРГЄЄВА О.С.

ОДЕСА - 2019 року

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Досягнення стійких тенденцій економічного зростання України безпосередньо пов'язане з активізацією реального сектору, створенням потужної банківської системи, що, в свою чергу вимагає активізації взаємодії банківського і реального секторів економіки. Така взаємодія можлива на основі встановлення ефективних партнерських відносин між банками та підприємствами.

Однак, незважаючи на ринкову трансформацію вітчизняної економіки, участь банків в інвестуванні розвитку реальної економіки залишається низькою. Такий стан пов'язують з відсутністю дієвого механізму трансформації заощаджень в інвестиції, недостатньою довірою до банків, недостатнім розвитком інструментів забезпечення ефективної взаємодії банківського і реального секторів економіки України.

Питання взаємодії підприємств і банків в Україні як передумови ефективного фінансування інноваційного розвитку економіки досліджували Алексєєв І.В., Амоша О.І., Барановський О.І., Буряк П.Ю., Березовик В., Брюховецька Н.Ю., Вовчак О.Д., Геєць В.М., Дзюблюк О.В., Захарін С.В., Іщук С.О., Кизим М.О., Ковалюк О.М., Козоріз М.А., Корнеєв В.В., Крамаренко Г.О., Крупка М.І., Кузьмін О.Є., Лігоненко Л.О., Мороз А.М., Омелянович Л.О., Орлов О.О., Осецький В.Л., Пересада А.А., Реверчук С.К., Слав'юк Р.А., Смовженко Т.С., Стубайло Т.С., Черваньов Д.М., Чумаченко М. та інші вчені-економісти.

Метою дослідження кваліфікаційної роботи є дослідження діагностика проблем, розробка методичних основ та практичних рекомендацій щодо активізації взаємодії банківського і реального секторів економіки України.

Відповідно до поставленої мети, **завданнями** дослідження є:

- визначити місце та взаємодію банківського і реального секторів економіки ;
- ознайомитись з чинників взаємодії банківського і реального секторів економіки;
- провести аналіз сучасного стану діяльності банківських установ України щодо формування кредитних ресурсів;
- реального сектору економіки України;
- проаналізувати сучасний стан банківської системи України ;
- провести аналіз взаємодії банківського і реального секторів економіки України;
- розглянути напрями реалізації дистанційного обслуговування банками для суб'єктів реального сектору економіки України;
- надати рекомендації щодо взаємодії банківського і реального секторів економіки.

Об'єктом дослідження є процеси взаємодії банківського і реального секторів економіки.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних положень щодо взаємодії банківського і реального секторів економіки.

Інформаційною базою дослідження виступають закони України, інші нормативно-правові акти центральних органів влади, зокрема, положення та інструкції НБУ, монографічні дослідження та наукові публікації економістів.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (73 найменування). Загальний обсяг роботи становить 79 сторінки. Основний зміст викладено на 69 сторінках. Робота містить 12 таблиць, 13 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «**Теоретичні основи взаємодії банківського і реального секторів економіки України**» було досліджено, що ринкова трансформація національної економіки відкрила новий етап розвитку фінансово-кредитних відносин, у зв'язку з чим з'явилась потреба наукового осмислення та перегляду традиційних механізмів фінансово-кредитної взаємодії банків та їх клієнтів, серед яких саме суб'єкти господарювання – юридичні особи здійснюють найбільш вагомий за обсягами внесок у рух фінансово-грошових потоків. У зв'язку із цим підвищення ефективності функціонування взаємодії банківського та реального сектора є важливим науково-практичним завданням, для вирішення якого доцільно використовувати широкий спектр інструментів.

Банки в силу своєї специфіки займають особливе місце в економіці й, будучи тісно пов'язаними з усіма її ланками через механізм грошових відносин, виявляють величезний вплив на життєдіяльність суспільства загалом.

До основних функціональних напрямів взаємодії банків та суб'єктів підприємницької діяльності в умовах розвинутих ринкових відносин, на нашу думку, слід віднести:

- 1) обслуговування розрахунків між підприємствами як в грошовій формі, так із застосуванням документарних видів операцій і корпоративних пластикових карток (зв'язки постачальників і споживачів, господарський оборот);
- 2) обслуговування розрахунків підприємств з населенням - фізичними особами - працівниками цих підприємств (зокрема, за допомогою запровадження «зарплатних проектів» з використанням пластикових карток);
- 3) обслуговування боргових зобов'язань підприємств (надання банківських гарантій, активізація вексельного обороту шляхом акцептування і авалювання векселів підприємств, запровадження факторингових операцій);
- 4) кваліфіковане забезпечення інтересів підприємств на фінансових ринках (надання послуг щодо придбання цінних паперів як в інтересах формування власності і корпоративного впливу в економічних комплексах - холдингах (приєднання, поглинання, злиття), так і з метою збереження і збільшення

грошових коштів, тимчасово вільних від виробничого процесу; щодо розміщення власних цінних паперів підприємств (акцій, облігацій), зокрема андеррайтингу для збільшення власного капіталу та залучення додаткових грошових ресурсів в розвиток виробництва та на потреби господарського обороту);

5) участь банків в управлінні підприємствами через механізм володіння акціями останніх і процедуру банкрутства; участь підприємств в управлінні банками;

6) надання консультаційних послуг;

7) надання банками депозитарних послуг щодо збереження цінностей і цінних паперів;

8) взаємодія в рамках процесів банківського кредитування шляхом здійснення проектного фінансування; інвестиційне середньострокове та короткострокове (зокрема, овердрафтне) кредитування на різні цілі.

Доведено, що з точки зору взаємодії банківського і реального секторів економіки найбільш важливим є поділ чинників на ендогенні та екзогенні. Екзогенні чинники нами запропоновано поділяти на чинники макро- та мезосередовища.

У другому розділі **«Аналіз сучасного стану процесів взаємодії банківського і реального секторів економіки України»** доведено, що аналіз динаміки індикаторів економічного розвитку України упродовж 2015–2018 рр. підтвердив наявність проблем в українській економіці, які формували внутрішні та зовнішні дисбаланси: щороку хоча б один-два із показників сигналізували про їх наявність. Ситуацію, яку можна назвати «надмірний дисбаланс» зафіксовано в 2015 р. коли три перевищили порогові значення. Отже, як свідчать дані проведених розрахунків, окремі роки характеризувалися значними дисбалансами економічного розвитку України, однак в 2016 році позитивна динаміка показників відновлюється. Проте не дивлячись на такі позитивні зрушення, вважати ці позитивні зміни сталою тенденцією ще зарано.

Головною причиною збиткової роботи банків 2015-2017 рр. став кредитний ризик. Більшість показників діяльності банків покращуються – рівень концентрації кредитів знижується, зменшується частка валютного кредитування, з 2018 року відновлюється позитивний фінансовий результат й необхідний рівень рентабельності. Водночас рівень проблемної заборгованості залишається високим (більше 50%), що ускладняє виконання банками своїх функцій, зокрема – сприяння розвитку реального сектору економіки України. Однак позитивна динаміка більшості показників свідчить про створення передумов виконання банками своїх функцій (за умови відсутності негативного впливу серйозних зовнішніх шоків).

За результатами проведеного моделювання та тестування за методом Грейнджера встановлено, що на сучасному етапі розвитку банківська система України не забезпечує розвиток економіки, навпаки – стан банківської системи залежить від економічного зростання/спаду.

У третьому розділі «Дистанційне обслуговування як фактор активізації взаємодії банків та суб'єктів реального сектору економіки України» доведено перспективність розвитку FinTech можна окреслити за наступними напрямками.

По-перше. Відкритий банкінг (Open Banking) – це механізм, який дає можливість клієнтам банку відкривати свої банківські дані зовнішнім сервісам, наприклад, платіжним платформам або платформам онлайн-кредитування. Переваги, які дає Open Banking банківському сектору: впровадження нових технологій, у банківській сфері відбувається поступовий перехід до цифрового банкінгу; банк отримує нові можливості, завдяки яким можна пропонувати нові продукти і сервіси, що задовольняють клієнтський попит, який змінився; більш активне використання Big data – це стало частиною бізнесу і ухвалених бізнес-рішень; розширення можливості використання соціальних медіа як одного з основних каналів комунікації.

По-друге. Банк-рітейлер, що дозволить створити нові сервіси та розширити перелік послуг для клієнтів; запустити нову програму лояльності для клієнтів; забезпечити нові джерела прибутку для рітейлера. Банки для себе бачать вигоду в тому, що рітейлери мають у своєму розпорядженні велику клієнтську базу. Це дозволяє для банку створити нові джерела доходу і розширити перелік клієнтів банку.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі наведено теоретичне узагальнення і вирішенні завдань, які полягають у визначенні теоретико-методичних засад та розробка практичних рекомендацій щодо взаємодії банківського та реального секторів економіки.

За результатами виконаної кваліфікаційної роботи зроблено такі висновки:

1. Доведено, що двосторонній зв'язок між розвитком фінансового сектору та економічним зростанням: фінансовий сектор сприяє економічному розвитку, а економічне зростання спричиняє подальший розвиток економіки

2. З точки зору взаємодії банківського і реального секторів економіки найбільш важливим є поділ чинників на ендогенні та екзогенні. Екзогенні чинники нами запропоновано поділяти на чинники макро- та мезосередовища.

3. Проаналізовано динаміки індикаторів економічного розвитку України упродовж 2015–2018 рр. підтвердив наявність проблем в українській економіці, які формували внутрішні та зовнішні дисбаланси: щороку хоча б один-два із показників сигналізували про їх наявність. Ситуацію, яку можна назвати «надмірний дисбаланс» зафіксовано в 2015 р. коли три перевищили порогові значення. Отже, як свідчать дані проведених розрахунків, окремі роки характеризувалися значними дисбалансами економічного розвитку України, однак в 2016 році позитивна динаміка показників відновлюється. Проте не дивлячись на такі позитивні зрушення, вважати ці позитивні зміни

сталою тенденцією ще зарано.

4. Оцінено діяльність банківської системи України. Зазначено, що головною причиною збиткової роботи банків 2015-2017 рр. став кредитний ризик. Більшість показників діяльності банків покращуються – рівень концентрації кредитів знижується, зменшується частка валютного кредитування, з 2018 року відновлюється позитивний фінансовий результат й необхідний рівень рентабельності. Водночас рівень проблемної заборгованості залишається високим (більше 50%), що ускладняє виконання банками своїх функцій, зокрема – сприяння розвитку реального сектору економіки України. Однак позитивна динаміка більшості показників свідчить про створення передумов виконання банками своїх функцій (за умови відсутності негативного впливу серйозних зовнішніх шоків).

За результатами проведеного моделювання та тестування за методом Грейнджера встановлено, що на сучасному етапі розвитку банківська система України не забезпечує розвиток економіки, навпаки – стан банківської системи залежить від економічного зростання/спаду.

7. Надані пропозиції щодо реалізації FinTech як ефективного інструменту взаємодії банківського та реального секторів економіки за наступними напрямками:

по-перше, відкритий банкінг (Open Banking) – це механізм, який дає можливість клієнтам банку відкривати свої банківські дані зовнішнім сервісам, наприклад, платіжним платформам або платформам онлайн-кредитування. Переваги, які дає Open Banking банківському сектору: впровадження нових технологій, у банківській сфері відбувається поступовий перехід до цифрового банкінгу; банк отримує нові можливості, завдяки яким можна пропонувати нові продукти і сервіси, що задовольняють клієнтський попит, який змінився; більш активне використання Big data – це стало частиною бізнесу і ухвалених бізнес-рішень; розширення можливості використання соціальних медіа як одного з основних каналів комунікації;

по-друге, банк-рітейлер, що дозволить створити нові сервіси та розширити перелік послуг для клієнтів; запустити нову програму лояльності для клієнтів; забезпечити нові джерела прибутку для рітейлера. Банки для себе бачать вигоду в тому, що рітейлери мають у своєму розпорядженні велику клієнтську базу. Це дозволяє для банку створити нові джерела доходу і розширити перелік клієнтів банку.